

До спеціалізованої вченої ради Д 41.086.04

у Національному університеті «Одеська юридична академія»

адреса: вул. Фонтанська дорога, 23, м. Одеса, 65009

ВІДГУК

ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертацію Вихренко Катерини Петрівни

**«Міжнародно-правове регулювання праці в рибальському секторі»,
що подана на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право**

Актуальність теми дисертації. Визначення, визнання і дотримання прав і обов'язків в рамках спеціальних міжнародно-правових механізмів такої специфічної категорії працівників, якими є рибалки, є сьогодні однією з нагальних, актуальних і важливих задач в сфері міжнародних трудових відносин. Це викликано низкою об'єктивних чинників.

Приєднання України до окремих міжнародних угод, підготовка до прийняття і виконання інших, адоптація національного законодавства до вимог Європейського Союзу у сфері праці рибалок, зумовлюють не тільки теоретичний, але й практичний науковий інтерес і відповідний науковий пошук.

Відсутність у вітчизняній науці комплексного системного дослідження щодо регулювання праці в рибальському секторі, і одночасне існування розгалуженої системи масової підготовки рибалок у спеціалізованих навчальних закладах, наявність в Україні океанського флоту викликають необхідність і у забезпеченні відповідного міжнародно-правового регулювання праці в рибальському секторі.

Все це викликає необхідність досліджень як правових моделей праці в рибальському секторі, так і питань становлення і сучасного розвитку міжнародно-правового регулювання праці в рамках договірних та інституційних механізмів міжнародного права.

Актуальність обраної теми дисертації також обумовлена і тим, що на сьогодні комплексних монографічних досліджень з проблематики міжнародно-правового регулювання співробітництва у сфері рибальства у вітчизняній науці міжнародного права не здійснювалось.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна. Дисертаційне дослідження К.П. Вихренко складається із вступу, трьох розділів, що охоплюють вісім підрозділів, висновків та списку використаних джерел (загалом 318 найменувань). Така запропонована структура роботи є обґрунтованою і дозволила дисертантці змістовно висвітлити важливі аспекти теми, розкритої з дотриманням логічної послідовності викладу матеріалу.

Ознайомлення з дисертацією К.П. Вихренко дає підстави стверджувати, що автором виконане вагоме і переконливе наукове дослідження складної міждисциплінарної проблеми. Перевагою цієї роботи є передусім те, що дисертантка першою серед інших вітчизняних науковців сформулювала авторське визначення міжнародно-правового регулювання праці в рибальському секторі і визначила його відмінності.

Наукові результати, висновки, що отримав автор, та запропоновані ним рекомендації ґрунтуються на критичному аналізі значного обсягу зарубіжної та вітчизняної наукової літератури та статей у періодичних виданнях.

Обґрунтованість та достовірність отриманих результатів, висновків та пропозицій підтверджується широкою джерельною базою проведеного дослідження, використанням різноманітних прийомів аналізу визначених питань, достатньою апробацією отриманих результатів, а також тим, що до однозначних висновків приводить аналіз різних аспектів досліджуваної теми.

Методи наукового дослідження, що застосував дисертант, забезпечили необхідний рівень логічного обґрунтування наукових положень дисертації.

До основних наукових досягнень дисертанта, на нашу думку, слід віднести такі положення, що відрізняються **науковою новизною**.

Розглянувши еволюцію правових моделей праці у рибальському секторі (с. 10-30), а також місце рибальського сектору в системі міжнародно-правового регулювання (с. 31-51) автор слушно зауважує, що варіативність форм та видів морського рибальства, відсутність оптимальної моделі організації відповідних процесів, поєднання комерційного інтересу та потреб продовольчої безпеки ускладнює завдання правового регулювання у цій сфері, зокрема на міжнародному рівні. При цьому, на думку автора важливим стає визначення компетентного національного органу та національної цілісної системи управління у рибному господарстві, їх повноважень у сфері національного та міжнародного нормативного та організаційного забезпечення праці рибалок.

Автор акцентує увагу на тому, і з цим варто погодитись, що глобалізація морського рибальства актуалізує потребу врахування норм міжнародного права для праці в рибальському секторі. Діяльність у рибальському секторі зазвичай містила міжнародну складову – спочатку у двосторонніх договорах про торгівлю і мореплавання, а пізніше – у басейнових угодах щодо обмежень лову певних видів морських біоресурсів. Проте, як підкреслює автор, держави досі прагнуть урегулювати значну кількість питань перебування рибалок на судах без урахування міжнародних стандартів.

Варто погодитись із висновком автора щодо особливостей розвитку сучасного міжнародно-правового регулювання праці в рибальському секторі в рамках інституційного механізму окремих міжнародних організацій. Зокрема, що стосується Міжнародної організації праці (с. 54-76, с. 95-115), Міжнародної морської організації та Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (с. 76-95).

Окремим, і таким що заслуговує на увагу є авторський аналіз і висновки у питанні щодо імплементації міжнародно-правових норм (стандартів) у рибальському секторі в рамках Європейського Союзу (с. 119-141), праві окремих іноземних держав (с. 141-162) та практики застосування міжнародно-правових стандартів праці рибалок в Україні (с. 162-182).

Автору вдалося послідовно і ґрунтовно довести необхідність врахування не тільки законодавства Європейського Союзу, але й необхідності врахування політико-правових та соціально-економічних умов при імплементації міжнародно-правових норм (стандартів) у рибальському секторі.

Всі висновки і положення дисертації ґрунтуються на ретельно опрацьованому широкому спектрі наукових, аналітичних та документальних джерел. При цьому заслуговує схвалення використання К.П. Вихренко для обґрунтування відповідних положень і висновків праць не тільки вітчизняних авторів і перекладної літератури, але й зарубіжних наукових і документальних першоджерел, що поглиблює новизну дисертаційного дослідження, достовірність його висновків.

Дисертантка у цілому успішно справилася з поставленими завданнями, а сформульовані у роботі висновки містять положення, яким властиві елементи наукової новизни. Всі вони є достовірними і науково обґрунтованими.

Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих працях. Основні результати дисертаційної роботи висвітлено в наукових публікаціях дисертанта. Її посилання на опублікування досліджень за дисертацією є достовірними. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено у шести статтях у наукових фахових виданнях України та інших держав, у статті в іншому виданні, а також у п'яти тезах наукових доповідей, що опубліковані у матеріалах науково-практичних конференцій та семінарів.

Зміст автореферату достатньо розкриває основні положення дисертаційної роботи, а також отримані автором нові наукові результати, висновки та рекомендації і є ідентичним основним положенням дисертації.

Дискусійні положення дисертації та зауваження щодо її змісту. Разом з тим, не зважаючи на загальну позитивну оцінку, у роботі К.П. Вихренко., як у будь-якому новому теоретичному дослідженні складної, багатоаспектної та надзвичайно дискусійної наукової проблеми, містяться положення, які

викликають зауваження або видаються недостатньо обґрунтованими чи принаймні дискусійними.

1. Розглядаючи питання місця рибальського сектору в системі міжнародно-правового регулювання (с. 31-51), автор доходить висновку про те, що «актуальним аспектом взаємодії національних та міжнародних правових вимог є особливості національної юрисдикції держави прапора на рибальські судна, що відрізняють її від юрисдикції у сфері морського транспортного флоту» (с. 51-52). Вважаємо, що таке твердження потребує додаткової аргументації.

2. На нашу думку, вартим було б врахування в дисертації положень *Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, і Європейським Союзом і його державами-членами, з іншої сторони* 2014 року. Зокрема, положень глави 18 «Політика у галузі рибальства та морська політика» (ст. ст. 407-413), що визначатимуть поточні і перспективні міжнародні правовідносини України і ЄС в сфері рибальства.

3. У дисертації багато уваги приділено радянському законодавству з питань морського рибальства та праці у рибальському секторі; водночас такий аналіз був би корисним із порівняльним дослідженням відповідних нормативних актів інших держав зазначеного періоду.

4. Автор приділяє значну увагу спеціалізованим конвенціям МОП з питань рибальства (№ 112 1959 р., № 113 1959 р., № 114 1959 р., № 125 1966 р. та № 126 1966 р.) обмежуючись констатацією участі або неучасті у них України з часів Української РСР; водночас, враховуючи вищезгаданий авторський аналіз радянського законодавства з питань праці у промисловому рибальстві, було б цікаво побачити у дисертації висвітлення нормативного та організаційного виміру процесів приєднання радянської України до відповідних угод та наступного виконання їх приписів.

5. Звертаю увагу на технічну помилку у назві третього розділу змісту дисертації (с. 2), що відрізняється від назви третього розділу дисертації (с. 119) і автореферату (с. 9).

В цілому ж, зазначені зауваження не порушують єдину концепцію роботи і не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження.

Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність встановленим вимогам. У цілому дисертаційна робота Вихренко Катерини Петрівни на тему «Міжнародно-правове регулювання праці в рибальському секторі» є завершеним і самостійним дослідженням, що присвячене актуальним проблемам міжнародного права.

Отримані результати можуть бути застосовані у навчальному процесі і наукових дослідженнях.

На основі вивчення змісту дисертації та праць, опублікованих за темою дисертації, можна зробити висновок, що дисертація Вихренко Катерини Петрівни на тему «Міжнародно-правове регулювання праці в рибальському секторі» відповідає вимогам п. п. 9, 11, 12 і 13 *«Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника»*, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право.

**Кандидат юридичних наук,
доцент кафедри міжнародного права
Інституту міжнародних відносин
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

І.М. Забара

Директор Інституту міжнародних відносин
І.М. Забара